

in tudi takrat, ko so v deželnem zboru sedeli, niso imeli korajže svojih ust malo bolj široko odpreti.

Cesar Jožef II. o posvetni duhovščini.

V enem svojih uvodnih člankov pisal je „Rod.“, naprednjaški list, med drugim te-le odstavke:

Že sto let je tega, kar je zatisnil oči nepozabljivi cesar Jožef II. ta največji dobrotnik kmetskega stanu, ki se ga tudi slovenski kmet spominja hvaležnega srca, ker ga je oprostil iz sužnosti. Prej so kmeta postavljali v eno vrsto z živino, cesar Jožef pa je razbil verige sužnosti, v katere je bil kmet vkovan in je iz kmeta-sužnja naredil prostega, samostojnega človeka.

Vsak pošten človek mora priznati, da je imel nepozabni cesar Jožef gorko srce za kmeta, in da se je z vsemi močmi trudil, da bi kmetskemu stanu pomagal na noge. In glejte tudi cesar Jožef je bil neizprosni sovražnik vseh tistih duhovnikov, ki se vtikajo v posvetne zadeve, tudi cesar Jožef je spoznal, da se mora kmeta osvoboditi duhovniškega jerobstva v vseh posvetnik rečeh.

Imeli bomo še priložnost govoriti o tistih ukazih, ki jih je izdal cesar Jožef, da naredi konec izsesavanju ljudstva od strani takratne duhovščine. Danes naj le navedemo, kako je cesar Jožef mislil o politikujoči duhovščini.

Ko je umrla pobožna cesarica Marija Terezija, ki je bila prva rekla, da cerkev nima v šoli nič iskati, in da je šola stvar države, je postal njen sin Jožef II. cesar. Mladi cesar Jožef je tedaj pisal francoskemu ministru Šoazelju tako-le:

„Posvetni veljavi duhovščine se mora konec narediti. Duhovniki imajo nalogo, skrbeti za naše izveličanje na onem svetu; tistih duhovnikov, ki se

„To bi ne bilo slabo!“ reče Imbre. „Ali kaj pa naj tebi dam, stara copernica, kajti nekaj moraš imeti ti tudi?“

„Nič“, se odreže copernica, „niti enega groša jaz nočem! Za mene vzemi ti samo eno staro kresalo, katero je moja stara mati notri pozabila, ko je zadnjokrat tam notri bila!“

„No priveži mi toraj štrik za pas!“ dovoli Imbre.

„Tukaj je“, pravi ona, in tukaj moj plavi predpasnik.“

Potem splezal je vojak na drevo, pušči se spuštiti v ljuknjo in že stoji, kakor je povedala copernica, doli v veliki dvorani, kjer je gorelo veliko lamp. Odpre prva vrata. Uh! tu sedi pes, ki ima velike oči kakor repa in ga debelo zazija.

„Ti si fejest kerle! si misli Imbre, ga postavi na copernični predpasnik in vzeme toliko kufrastega denarja, kolikor ga je v žepe natlačiti zamogel, potem kišto zapre, postavi psa gor in gre v drugo sobo. Resnično, tukaj sedi zopet pes, ki pa ima tako velike oči, kakor dva mlinska kolesa.

toliko pehajo, da bi že na tem svetu gospodarili, jame ne maram.“

Dva meseca pozneje je cesar Jožef pisal nadškofu solnograškemu grofu Koloredu tako-le:

Strast, predsodki in duševna sužnost morajo nehati. Duhovniki — ki se vtikajo v posvetne stvari — so najmanj koristni pač pa najbolj nevarni ljudje. Jaz hočem vse lenuhe, pred katerimi ljudstvo poklekne spremeniti v koristne ljudi.

Leta 1781. je pisal cesar Jožef kardinala Hrzanu v Rim:

„Jaz hočem odpraviti iz cerkve kar v cerkev ne spada. Duhovnikov, ki se vtikajo v posvetne reči, jaz ne trpim in bom ljudstvo taci duhovnikov oprostil. Ti duhovniki so ljudstvo zapeljali v tako malikovanje, da Boga že več ne pozna, ampak pričakuje rešenja od kipov raznih svetnikov.“

Tako je veliki cesar Jožef sodil o duhovnikih, ki se vtikajo v posvetne reči. Pa cesar Jožef je tudi skrbel, da so njegovi nazori prišli v veljavo. Leta 1782. je izdal na vse sodnije in na vse deželne vlade k našemu cesarstvu spadajočih kronovin ukaz, s katerim ukazom je duhovnikom strogo prepovedal vtikati se v posvetne reči.

V tem ukazu je cesar rekel, da je Kristus sam določil delokrog apostelnov. Duhovniki so nasledniki apostelnov. Neumno bi bilo, je pisal cesar Jožef, če bi kdo rekel, da imajo nasledniki apostelnov večje pravice, kakor jih je Kristus apostelnom sam dal. Kristus, tako je dejal cesar Jožef, je določil apostelnom samo duhovska opravila in sicer 1. razlaganje evangelja, 2. opravljanje službe božje, 3. podeljevanje sakramentov in 4. oskrbovanje cerkve. Cesar Jožef je z ozirom na to ukazal, da se morajo vsi duhovniki natančno po tem ravnati, in da se nimajo čisto nič vtikati v posvetne reči. Takratni papež je priznal izrečno da ima cesar popolnoma prav.

Pol stoletja in delj je ostalo tako, kakor je od-

„Ti pa me rajši ne glej“, pravi vojak, „bi te znale očesi boleti!“ ter ga zopet postavi na predpasnik. Ali ko pa je zagledal v kišto toliko srebernega denarje, vrže ves kufrasti denar od sebe in polni žepe in tornistro s samim srebrrom. Sedaj gre še v tretjo sobo. Tu je bilo strašno! Pes imel je res dve tako veliki očesi kakor turn, ki so se mu vrteli po glavi kakor dva mlinska kolesa.

„Dober večer!“ ga pozdravi srečni Imbre in privzdigne svojo kapico, kajti takega psa preje še nikoli ni videl; ali ko ga je nekaj časa natančneje opazoval, si misli: „Dosti je!“ postavi ga na tla in odpre kišto. Huj, tolik kup samega zlata! On bi zamogel celo mesto, ves „Gospodarjev fihpos“ in zraven še celó ta stari ptujski turn kupiti. Ja, to je vendar enkrat samo pravo zlato! Sedaj je zalučal vrli Imbre ves sreberni denar, kar ga je napolnil v svoje žepe in tornistro proč in napolnil zato zlata, ja napolnil je z njim ne samo žepe in tornistro, pač pa tudi v kapo in črevlje in še v zavezane hlačnice ga je napolnil, da je komaj hodil. No, pa saj ima denarje

mil cesar Jožef. Duhovščina se ni vtikala v posvetne stvari, in tako je vladal v cerkvenih rečeh mir. Cerkev se je lepo razvijala, vera ni pešala, in duhovniki so bili spoštovani. Ko pa se je cesarja Jožefa pozabil, ko se je duhovščina zopet začela vtikati v posvetne stvari in se pehati, da bi povsod odločala in gospodovala, so nastali zopet boji.

Premisli, slovenski kmet, kar je pisal in ukazal največji dobrotnik cesar Jožef II. in spoznal boš, storiš dobro delo, če duhovnika ne poslušáš, kadar vtika v posvetne stvari.

Vojna v Južni Afriki.

Iz Bloemfonteina, glavnega mesta Oranja, poročajo, da bi bili Buri 10. t. m. južno Bloemfonteina napadli in ujeli angleško policijsko četo. Vršil se je hud boj, v katerem so bile na obeh straneh znatne izgube. Angleži so se le z največjo težavo rešili. Ta boj dokazuje, da niso Angleži niti sredi Oranja, blizu glavnega mesta gospodarji dežele. Buri hodijo sem ter tja in napadajo angleške čete, ki so večinoma le ob ozkih progah, v notranjih delih dežele pa Angleži nimajo nikjer obstanka. Vojni minister Brodrick je v zbornici izjavil, da ni istina, da se velik del vojske iz južne Afrike domov, in da se vojna začne na nov način. Potemtakem je resnično samo to, da Angleži v Transvaalu umaknejo le na omenjenem med Durbanom, Maritzburgom in Johannesburgom, vendar je velik del Transvaala izročè zopet Burom. Pomembno je potem, da je angleška vlada slabe volje in nervozno išče sredstev, ki bi končali vojno čim prej. „Weekly Dispatch“ poroča, da je sklenil v sredo junijevski svet lotiti se najenergičnejših sredstev, da bi dosegel konec vojne. Kitchener izda novo proklamacijo, ki pozove Bure, naj se udajo nemudoma, sicer jim bodo konfiscirajo premoženje, ter jih kot navadne zverje obesil in postrelil. Pri katerih pa ta strašna

je zopet svoje delo kakor prej opravil in skozi kletno luknjo copernici zaklical: „Potegni me se gor ti copernica stara, gor bo šlo malo težje, jaz pa čisto brej.“

„Ali imaš kresalo tudi?“ ga vpraša ona. „Sabljo!“ pravi on, „to sem pa pozabil.“ Hitro pokresalo in copernica ga potegne gor in glej, zopet je na cesti, težek in debel kakor bi imel povreči krekine jutri.

Sedaj vpraša Imbre baburo, kaj misli ona s kresalom. „To ti ni nič mar“, ga zavrne ona. „Dobil si kresalo, meni pa daj kresilo!“

„Ah kaj!“ zareži se on. „Povej mi takoj, zakaj nisi dobil kresala, ali pa ti razkoljem s sabljo bu-

ne!“ pravi baba; ali v tistem hipu pa je že na tleh, strese on ves denar v predpasnik, spravi se in se poda proti mestu.

vojaka prostaka postal je kavalir. Pripovedoval mu je o vsem lepem razkošnem mestnem življenju. Zvedel je pa tudi o kralju in njegovi lepi princezinji.

groznja ne zaleže, pa naj vpliva ljubeznjivost in potrpežljivost angleških dam, katere pošlje Kitchener z „milimi darovi“ v taborišče Burov. Ker so Buri poštenjaki in pobožni možje trdne morale in kremitive zvestobe, se tem ljubeznivim Angležinjam ni bati posebne nesreče, a tudi ne nadejati posebnega uspeha. Ljubeznjivost Angležinj naj opravi pri Burih to, česar brutalna barbarščina Angležev ne zmore! Ali česa se imajo Buri nadejati, če se udajo, je povedal premierminister sir Gordon Sprigg: Angleži prenapolnijo Transvaal in Oranje s svojimi priseljenci, da bodo Buri kmalu v manjši v lastni domovini! Angleži lažejo, ker slikajo burske čete kot razcapane tolpe brez organizacije, orožja in obleke. Resnica je marveč, da so Buri organiziranejši kot Angleži, in da imajo vsega dosti, ker si znajo dobiti orožja in živil pri Angležih. Buri prihajajo celo prav pred Pretorijo in odvajajo živino! Nedavno se je vršil boj z Buri toli blizu Pretorije, da se je videl iz mesta ogenj pušk! Kitchener je sporočil v London, da usnuje troje kolon konjenikov in pešcev, s katerimi bo zasledoval neprestano troje oddelkov Burov. Zasledovati jih hoče do zadnjega in uničiti poslednjega moža. Burom primanjkuje zdravnikov, zato jih umira primeroma več kakor Angležev, ki imajo zdravnikov dovolj. V taborišču ujetnikov, kjer je okoli 80.000 burskih mož, žensk in otrok, je samo v juniju umrlo 777 oseb, dočim so izgubili Angleži med 220.000 mož 467 mož — z všteti padlimi!

London 24. julija. Kitchener javlja iz Pretorije, da so Buri iz Kapstadta došli vlak z živili, orožjem in municijo napadli, ga izpraznili in potem uždrgali. 4 angleški vojaki so bili ubiti, 18 je bilo ranjenih.

Razne stvari.

„Fihpos“ se silno jezi in pravi, da mu je dal to lepo ime „Štajerc“. Mi mu v tolažbo povemo, da si ni „Štajerc“ izmislil tega priimka, pač pa nam ga je povedal

„Kje bi se jo lahko videlo?“ je vprašal.

„Nje se ne more videti!“ dobil je odgovor. Ona stanuje v gradu iz kufra, ki je ves s zidovjem in turmi obdan. Nikdo razun kralja ne sme k njej, ker je prerokovano, da bode ona enega čisto prostega vojaka v zakon dobila, kar pa kralj nikakor privoliti ne more.“

Jaz bi jo pa vendar rad videl! si misli vojak, ali zato sploh ni mogoče dobiti dovoljenja in živil je veselo dalje, obiskaval teatre, se vozil v kraljev vrt ter dajal tam ubožcem denarje, kar je od njega bilo lepo; vedel je še iz prejšnjih časov sem, kako je, če človek nima groša pod palcem. On bil je bogat, kupil si lepo obleko in pridobil mnogo prijateljev, ki so mu vsi rekli, da je najboljši človek, plemenit mož in to je Imbretu ugajalo. Ali ker je vsaki dan denarje le ven dajal, a nič dohodkov imel, se je njegova kasa polagoma izpraznila, ostala sta mu samo še dva groša. Odpovedati se je mogel vsemu dobremu življenju in zapustiti lepe sobe ter se preseliti v prosto kamrico daleč gori pod streho, kjer si je moral sam čevlje krtačiti in knofe šivati.